

*Биркович О.І., кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Ужгородського національного університету*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИМОГИ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

***Анотація.** Прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» можна вважати історичним моментом у розвитку не тільки сфери вищої освіти, але й економіки, культури та інших сфер. Новий Закон наближує вищу освіту в Україні до європейських стандартів і має підвищити конкурентоспроможність вищих навчальних закладів та науки, а також ставить за мету децентралізацію управління системою освіти та забезпечення зв'язку освіти з вимогами сучасного ринку праці. Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів та бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою і виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного й інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.*

У статті досліджено передумови прийняття Закону «Про вищу освіту». Проаналізовано умови надання фінансової автономії ВНЗ і зроблено висновок щодо недостатності фінансування вищої освіти в Україні. Зауважено на нерівномірності зменшення навантаження викладачів і студентів, що також може призвести до фінансових проблем у вузі. Досліджено питання контролю якості вищої освіти в новому Законі. Визначено основні рівні, згідно з якими здійснюється підготовка фахівців з вищою освітою. Проаналізовано органи державної влади, які в межах своїх повноважень здійснюють управління у сфері вищої освіти.

***Ключові слова:** вища освіта, закон, бюджет, фінанси, автономія, якість вищої освіти, науковий ступінь.*

Постановка проблеми. Законопроект «Про вищу освіту» був розроблений ще в 2012 році робочою групою, яку тоді очолював ректор Національного технічного університету України «КПІ» Михайло Згуровський [6], він же є головним автором уже прийнятого закону. Такий довгий шлях законопроекту (він розроблявся 3 роки) його автори пояснюють публічністю його обговорення й великою кількістю правок і зауважень, які надходили через інтернет від усіх зацікавлених [1].

Метою статті є визначення впливу нового Закону України «Про вищу освіту» на ефективність державного управління в сфері вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність значної кількості праць вітчизняних і зарубіжних авторів, що стосуються державної освітньої політики й управління освітою, зокрема праці В. Андрущенко [1], К. Астахової [5], О. Бабкіної [2], Т. Боголіб [3], М. Згуровського [6], І. Каленюк [10], С. Квіта [11; 12], О. Скідіна [16], Я. Цибаленко [13] та ін.

Виклад основного матеріалу. Український вчений В. Андрущенко підкреслює надзвичайну важливість освітянського процесу, а саме: «освіта – навчання і виховання – є найбільш благородною і відповідальною сферою людської діяльності саме тому, що тут формується людина як особистість, зрощуються її світогляд і культура, закладаються основи майбутньої професії,

кар'єри, життєвого успіху. Працювати в цій сфері важко, але водночас почесно і радісно...» [1]. Закон України «Про вищу освіту», насамперед, базується на ідеї університетської автономії, що означає більшу самостійність вузів у фінансовій, економічній та організаційній сферах діяльності. Закон трактує автономію навчального закладу як самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору й розстановки кадрів у межах, встановлених цим законом [6].

Розширюється автономія і повноваження й для студентського самоврядування. Відповідно до нового Закону, з представниками студентства узгоджуватимуться відрахування, переведення студентів, заселення їх до гуртожитків, а також призначення заступника декана по роботі зі студентами. Фінансування воно отримуватиме за рахунок членських внесків та власних коштів вузу.

Фінансова автономія вузів дозволить тепер витратити свої кошти в обхід казначейства і не чекати допомоги від держави на вирішення поточних проблем. Гроші, на які запрацюють державні вузи, спочатку зберігатимуться не в казначействі, а в державних банках на спеціальних депозитних рахунках.

З одного боку, терміновий ремонт університету або купівля оргтехніки, підручників та ін. тепер фінансуватимуться набагато швидше, досить тільки перерахувати гроші з рахунку. З іншого ж боку, немає гарантії того, що ці кошти не будуть розтрачені на непотрібну розкіш або взагалі підуть комусь у кишеню.

Новий Закон також диктує правила вибору ректорів вищих навчальних закладів, які проходять в 1 тур по системі «перехідного голосу». Зокрема, тепер у виборах керівника університету братиме участь увесь викладацький склад, а також 15% студентів вузу [6].

Ще одне цікаве нововведення – це обмеження перебування на посаді для ректорів, деканів та завідувачів кафедрами – не більше двох термінів по 5 років (система 5 + 5). Нарешті керівні посади перестануть позичати родичі й «свої люди» попередників.

Щодо функціонування кафедр: «Кафедра, як базовий елемент вузівської структури, практично вирішує всі стержневі проблеми розвитку навчального закладу: тут формується і вдосконалюється викладацький колектив, готується методичне забезпечення навчального процесу (навчальні плани, програми, методичні посібники, навчально-методичні комплекси дисциплін; тут визначаються наукові інтереси і складаються основні напрями наукового пошуку; тут йде послідовна і перспективно планована робота зі студентами; здійснюється процес виховання і тих, хто вчиться, і тих, хто вчить» [5].

Необхідно підкреслити, що рівень вузу визначає якість його освітньої діяльності, ту якість, яку забезпечує, в першу чергу, саме кафедра, рівень її кадрового потенціалу, рівень виконання нею організаторських, управлінських та виховних функцій. На жаль, у нашій науковій літературі не так багато публікацій, присвячених дослідженню діяльності кафедр; ще менше робіт, пов'язаних з вивченням трансформацій, що відбуваються на рівні кафедр в умовах модернізації вищої школи [14].

Згідно з прийнятим Законом, скорочено кількість годин навчального навантаження викладачів на одну ставку з 900 годин до 600 годин на рік [5]. Таким чином, для викладачів виділяється час на проведення досліджень.

Разом з цим зменшується навчальне навантаження і для студентів – кількість годин в одному кредиті змінено з 36 до 30, тобто більше годин для самостійної роботи, також вводяться нові критерії оцінки якості знань.

І ось тут можна математично пояснити, що навантаження викладачам знижується на 30%, тоді як студентам – на 17%. Постає запитання: за які кошти ВНЗ найматимуть новий персонал для того, щоб покрити відсутню кількість годин? На це питання поки що відповіді немає [6].

Фінансування сфери освіти і науки в Україні здійснюється на стабільно низькому рівні порівняно з розвиненими країнами. За даними Закону «Про Державний бюджет України на 2013 рік» видатки на фінансування потреб Міністерства освіти і науки України становили

в 2013 році 24 304 439, 9 тис. грн., в 2014 – 24 023 987,0 тис. грн. (відповідно до Закону «Про Державний бюджет України на 2014 рік»), а в 2015 році збільшилися до 24 869 159, 4 тис. грн. (Закон «Про Державний бюджет України на 2015 рік»), але при сучасній економічній кризі й падінні курсу гривні цих коштів може бути недостатньо [7; 8; 9]. Однак, С. Квіт упевнений, що фінансів вистачить для підвищення зарплати вчителям у 2015 році [11].

При цьому, згідно з Законом «Про вищу освіту», засновникам вищих навчальних закладів рекомендується протягом двох років привести тип і статuti навчальних закладів у відповідність із Законом, тобто відразу скористатись можливостями, які надає Закон у сфері фінансової автономії ВНЗ не вдасться.

У новому Законі також створюються умови для збільшення мобільності учасникам освітнього процесу. Це означає, що тепер буде можливість для студентів та викладачів вчитись, викладати, стажуватись і проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі на території України або за її межами.

Окремо в Законі йдеться і про мову викладання у вищих навчальних закладах. «Навчання у всіх вузах здійснюється тільки державною мовою», – сказано в Законі. Проте «з метою створення умов для міжнародної академічної мобільності вищий навчальний заклад має право прийняти рішення про викладання однієї чи кількох дисциплін англійською та/або іншими іноземними мовами, забезпечивши при цьому знання здобувачами вищої освіти відповідної дисципліни державною мовою» [15].

З 2016 р. також вводиться новий механізм електронного вступу до вузу й автоматичного розміщення місць державного замовлення (бюджетників).

Окреме місце в законі займає питання про контроль якості вищої освіти. З цією метою створюється принципово новий контролюючий орган – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Це постійно діючий колегіальний орган, який реалізує державну політику в галузі забезпечення якості вищої освіти.

Разом з цим, остаточно ліквідується ВАК – Вища атестаційна комісія, яка займалася атестацією наукових кадрів вищої кваліфікації. Всі ці функції тепер покладаються на Національне агентство з забезпечення якості освіти, яке також здійснюватиме ліцензування та акредитацію вузів.

Національне агентство з забезпечення якості освіти також ліцензуватиме спеціальні ради по захисту дисертацій та інших наукових робіт. Що цікаво, так це створення так званих одноразових спецрад із захисту наукових робіт. Це дозволить знизити рівень корупції, позаяк до останнього не буде відомий увесь склад комісії, а також це буде стимулом для захисту наукових робіт на вищому рівні, адже оцінюватимуть їх уже профільні фахівці.

Згідно з нормами нового Закону істотно посилюються антиплагіатні норми та відповідальність за них. Стежити за цим також буде новостворене Національне агентство з забезпечення якості освіти. Зокрема, якщо в науковій роботі, яку вже успішно захистили, виявиться плагіат, то голова ради, разом з усіма її членами, які дали позитивну оцінку роботі, будуть позбавлені права брати участь у подібних радах 2 роки.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти щорічно готуватиме і публікуватиме доповіді про якість вищої освіти в Україні та звіт про свою діяльність, а також здійснюватиме взаємозв'язок Верховної Ради, Президента України, Кабінету Міністрів з вищим навчальним закладом для обговорення поточних проблем.

Склад Національного агентства щодо забезпечення якості вищої освіти формується за наступним принципом:

- два члени делегуються Національною академією наук України і по одному – від кожної національної галузевої академії наук;

- тринадцять членів обираються з'їздами з числа представників вищих навчальних закладів України державної, комунальної та приватної форм власності, у тому числі дев'ять членів – від державних вищих навчальних закладів, один член – від комунальних вищих навчальних закладів, три члени – від приватних вищих навчальних закладів;

- три члени обираються загальним представницьким органом всеукраїнських об'єднань

організацій роботодавців;

– два члени обираються з'їздом представників органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів з числа осіб, які здобувають вищу освіту.

У Законі зазначається, що суб'єкт, який обрав (свого представника в Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, має право відкликати його достроково.

Строк повноважень членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти становить три роки, а одна й та сама людина не може бути членом більше двох термінів [6].

Згідно з новим законодавством, підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється на таких рівнях:

- 1) початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- 2) перший (бакалаврський) рівень;
- 3) другий (магістерський) рівень;
- 4) третій (освітньо-науковий) рівень;
- 5) науковий рівень.

Відповідно присуджуються 5 ступенів:

- 1) молодший бакалавр (виконання 90-120 кредитів);
- 2) бакалавр (виконання 180-240 кредитів);
- 3) магістр (виконання 90-120 кредитів);
- 4) доктор філософії;
- 5) доктор наук.

Відповідно до частини 6 і частини 7 статті 5 Закону науковими ступенями є доктор філософії та доктор наук.

Відповідно до підпункту 7 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону підготовка кандидатів та докторів наук, що здійснюється вищими навчальними закладами та науковими установами і започаткована до набрання чинності цим Законом, продовжується в межах передбаченого строку підготовки. Особи, які закінчили аспірантуру або докторантуру до набрання чинності цим Законом, мають право на захист дисертації протягом одного року. За результатами захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук і наукового ступеня доктора наук здобувачам наукових ступенів присуджується науковий ступінь кандидата або доктора наук та видається диплом кандидата або доктора наук.

Згідно з підпунктом 8 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону науковий ступінь кандидата наук після набрання чинності цим Законом прирівнюється до наукового ступеня доктора філософії. Отже, особи, які мають науковий ступінь кандидата наук, згідно з новим Законом, отримують усі права, передбачені у Законі для осіб з науковим ступенем доктора філософії. Відповідно, виходячи з конституційного принципу рівності громадян у правах (ст. 21), особи, яким уже присуджено (або може бути найближчим часом присуджено) науковий ступінь доктора філософії, прирівнюються у правах до осіб, яким присуджено науковий ступінь кандидата наук.

Згідно з підпунктом 9 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону особам, яким до набрання чинності цим Законом присвоєно науковий ступінь кандидата наук, за їхнім бажанням вищий навчальний заклад (наукова установа), у спеціалізованій вченій раді якого (якої) захищено дисертацію, може видавати диплом доктора філософії з відповідної галузі науки [7].

Введення нового ступеня «доктор філософії» (PhD) має вивести українську вищу освіту на якісно новий міжнародний рівень. Разом з цим, кандидатів наук, який раніше отримав цей ступінь, не потрібно знову його підтверджувати, це буде зроблено автоматично.

Згідно зі ст. 12 нового Закону України «Про вищу освіту» управління у сфері вищої освіти в межах своїх повноважень здійснюється:

- 1) Кабінетом Міністрів України;
- 2) центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;
- 3) галузевими державними органами, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади;

- 4) органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади;
- 5) Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук;
- 6) засновниками вищих навчальних закладів;
- 7) органами громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки;
- 8) Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Висновки. Важливо, що Міністерство освіти і науки України в своїх роз'ясненнях на офіційному веб-сайті щодо нового Закону неодноразово підкреслює, що згідно з пунктом 1 частини 1 статті 1 Закону автономія вищого навчального закладу – це не лише самостійність і незалежність, а й відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору й розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом.

Ухвалення нового Закону у сфері вищої освіти України відкриває нові можливості як для викладачів вищих навчальних закладів, так і для студентів. Оскільки в ст. 64 Закону зазначено, що навчальні заклади, наукові, науково-виробничі установи системи освіти, органи державного управління освітою мають право укладати договори про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки з навчальними закладами, науковими установами системи освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо, що надає нові можливості для сучасної молоді.

Можна по-різному ставитись до цих новацій, шукати в них плюси й мінуси, якісь підводні камені, але це не зменшує факту того, що система освіти в Україні повністю змінила свій «радянський» вектор розвитку на європейський.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю / В.П. Андрущенко. – К.: Тов-во «Знання» України, 2004. – 738 с.
2. Бабкіна О.В. Комунікативні стратегії освіти в умовах III тисячоліття // Матеріали Міжнародної наукової конференції „Правові та соціально-політичні аспекти взаємовідносин СС-Україна” (м. Донецьк, 23-24 жовтня 2008 р.). – Донецьк, 2008.
3. Боголіб Т. Фінансування освіти за кордоном [Текст] / Т. Боголіб // Фінанси України. – 2005. – № 8. – С. 132-139.
4. Булатчик В. Які зміни несе новий Закон України «Про вищу освіту» / В. Булатчик // Інтернет-журнал «iPress.ua». [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ipress.ua/mainmedia/yaki_zminy_nese_novuuzakon_ukrainy_pro_vyshchu_osvitu_79856.html.
5. Вузовская кафедра. Особенности функционирования в условиях модернизации образования: монография / Нар. укр. акад.; под общ. ред. Е.В. Астаховой. – Харьков: Изд-во НУА, 2015. – 182 с.
6. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
7. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 5. – Ст. 37. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19/page>.
8. Закон України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 9. – Ст. 93. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/719-18/page>.
9. Закон України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 5-6. – Ст. 60 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5515-17#n107>.
10. Каленюк І.С. Розвиток вищої освіти та економіка знань: монографія / І.С. Каленюк. – К.: Знання, 2012. – 343 с.
11. Квіт С.М. Квіт впевнений, що фінансів вистачить для підвищення зарплати вчителям у 2015 році // Інтернет-журнал «Еспресо TV». [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2015/10/09/kvit_vpevnenyyu_scho_finansiv_vystachyt_dlya_pidvyschennya_zarplaty_vchytelyam_u_2015_roci.
12. Квіт С.М. Потрібні зміни: зміст і завдання освітніх реформ // Інтернет-видання «Українська правда». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/01/27/7056516/>.
13. Цимбаленко Я.Ю. Державне управління в сфері вищої освіти з прийняттям нового закону України “Про вищу освіту” як складова частина економічної системи суспільства / Я.Ю. Цимбаленко // Ефективна економіка. – 2014. – № 9. – С. 81-85.
14. Проблеми освіти: наук. зб. / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. – К., 2013. – № 77, ч. 1. – 239 с.
15. Роз'яснення МОН щодо деяких питань практичної реалізації положень нового Закону України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247526620.
16. Соціологія освіти. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. О.Л. Скідіна, І.М. Гавриленка, Ю.І. Яковенка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Кн. 2. – Запоріжжя: КПУ, 2009.

PUBLIC ADMINISTRATION IN HIGHER EDUCATION:
NEW LEGISLATION REQUIREMENTS

Abstract. *The adoption of the new Law of Ukraine «On higher education» can be considered as historic moment in the development of not only higher education, but also economic, cultural and other spheres. The new law brings higher education in Ukraine with European standards and will improve the competitiveness of higher education and science, and aims to decentralize management of the education system and to link education with the requirements of the modern labor market. This law establishes the basic legal, organizational and financial principles of higher education system, creating conditions for strengthening cooperation between state agencies and businesses with higher education institutions on the principles of autonomy of higher education, combining education with science and industry to prepare competitive human capital for high-tech and innovative development, self-identity, the needs of society and the state of the labor market for qualified specialists.*

In the article explores prerequisites adoption of the Law of Ukraine «On higher education», the conditions for financial autonomy of universities and concluded on insufficient financing of higher education in Ukraine. Comments on minimizing unevenness teachers and students can also lead to financial problems at the university. The issue of quality assurance of higher education in the new law. The basic level under which trains specialists with higher education. Analyzed public authorities, which within its power to manage higher education.

Keywords: *higher education, law, budget, finance, autonomy, quality of higher education, academic degree.*

References

1. Andrushhenko V.P. Rozdumy pro osvitu: staty, narysy, interv`yu / V.P. Andrushhenko. – K.: Tov-vo «Znannya» Ukrayiny, 2004. – 738 s.
2. Babkina O.V. Komunikativni strategiyi osvity v umovax III tysyacholittya // Materialy Mizhnarodnoyi naukovoï konferenciyi „Pravovi ta social'no-politychni aspekty vzayemovidnosyn YeS-Ukrayina“ (m. Donecz'k, 23-24 zhovtnya 2008 r.). – Donecz'k, 2008.
3. Bogolib T. Finansuvannya osvity za kordonom [Tekst] / T. Bogolib // Finansy Ukrayiny. – 2005. – № 8. – S. 132-139.
4. Bulatchyk V. Yaki zminy nese novyy Zakon Ukrayiny «Pro vyshhu osvitu» / V. Bulatchyk // Internet-zhurnal «iPress.ua». [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: http://ipress.ua/mainmedia/yaki_zminy_nese_novyy_zakon_ukrainy_pro_vyshchu_osvitu_79856.html.
5. Vuzovskaya kafedra. Osobennosti funkcionirovaniya v usloviyah modernizacii obrazovaniya: monografiya / Nar. ukr. akad.; pod obshh. red. E.V. Astahovoj. – Har'kov: Izd-vo NUA, 2015. – 182 s.
6. Zakon Ukrayiny «Pro vyshhu osvitu» // Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2014. – № 37-38. – St. 2004. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
7. Zakon Ukrayiny «Pro Derzhavnyj byudzhet Ukrayiny na 2015 rik» // Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2015. – № 5. – St. 37. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19/page>.
8. Zakon Ukrayiny «Pro Derzhavnyj byudzhet Ukrayiny na 2014 rik» // Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2014. – № 9. – St. 93. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/719-18/page>.
9. Zakon Ukrayiny «Pro Derzhavnyj byudzhet Ukrayiny na 2013 rik» // Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2013. – № 5-6. – St. 60. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5515-17#n107>.
10. Kalenyuk I.S. Rozvytok vyshchoyi osvity ta ekonomika znan': monografiya / I.S. Kalenyuk. – K.: Znannya, 2012. – 343 s.
11. Kvit S.M. Kvit vpevnenyj, sheho finansiv vystachyt' dlya pidvyshchennya zarplaty vchytelyam u 2015 roci // Internet-zhurnal «Espresso TV». [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: http://espresso.tv/news/2015/10/09/kvit_vpevnenyy_scho_finansiv_vystachyt_dlya_pidvyshchennya_zarplaty_vchytelyam_u_2015_roci.
12. Kvit S.M. Potribni zminy: zmist i zavdannya osvitnix reform // Internet-vydannia «Ukrayins'ka pravda». [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/01/27/7056516/>.
13. Cymbalenko Ya.Yu. Derzhavne upravlinnya v sferi vyshchoyi osvity z pryjnyattam novogo zakonu Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu» yak skladova chastyna ekonomichnoyi systemy suspil'stva / Ya.Yu. Cymbalenko // Efektyvna ekonomika. 2014. – № 9. – S. 81-85.
14. Problemy osvity: nauk. zb. / M-vo osvity i nauky Ukrayiny, In-t innovacz. tehnologij i zmistu osvity. – K., 2013. – № 77, ch. 1. – 239 s.
15. Rozyasnennya MON shchodo deyakyh pytan' praktychnoy realizaciyi polozhen' novogo Zakonu Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu». [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247526620.
16. Sociologiya osvity. Navchal'nyj posibnyk dlya studentiv vyshchych navchal'nyh zakladiv / za red. O.L. Skidina, I.M. Gavrylenka, Yu.I. Yakovenka. – 2-ge vyd., dop. i pererob. – Kn. 2. – Zaporizhzhya: KPU, 2009.

*Биркович О.И., кандидат юридических наук,
доцент кафедры теории та истории государства и права
Ужгородского национального университета*

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ В СФЕРЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: ТРЕБОВАНИЯ НОВОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Аннотация. Принятие нового Закона Украины «О высшем образовании» можно считать историческим моментом в развитии не только сферы высшего образования, но и экономики, культуры и других сфер. Новый Закон приближает высшее образование в Украине к европейским стандартам и должен повысить конкурентоспособность высших учебных заведений и науки, а также ставит целью децентрализацию управления системой образования и обеспечения связи образования с требованиями современного рынка труда. Этот Закон устанавливает правовые, организационные, финансовые основы функционирования системы высшего образования, создаёт условия для усиления сотрудничества государственных органов и бизнеса с высшими учебными заведениями на принципах автономии высших учебных заведений, сочетание образования с наукой и производством с целью подготовки конкурентоспособного человеческого капитала для высокотехнологичного и инновационного развития страны, самореализации личности, обеспечения потребностей общества, рынка труда и государства в квалифицированных специалистах.

В статье исследованы предпосылки принятия Закона «О высшем образовании». Проанализированы условия предоставления финансовой автономии вузов и сделан вывод о недостаточности финансирования высшего образования в Украине. Акцентируется внимание на неравномерности уменьшения нагрузки преподавателей и студентов, что также может привести к финансовым проблемам в вузе. Исследован вопрос контроля качества высшего образования в новом Законе. Определены основные уровни, согласно которым осуществляется подготовка специалистов с высшим образованием. Проанализирована работа органов государственной власти, которые в пределах своих полномочий осуществляют управление в сфере высшего образования.

Ключевые слова: высшее образование, закон, бюджет, финансы, автономия, качество высшего образования, научная степень.